

Opinnäytetyö (AMK)

Journalismin koulutusohjelma

NJOURS12

2016

Tuulia Kujanpää

MURTEEN MERKITYS PAIKALLISLEHDELLE

– tutkimuskohteena Komiat-lehti

Tuulia Kujanpää

MURTEEN MERKITYS PAIKALLISLEHDELLE

- tutkimuskohteena Komiat-lehti

Tässä opinnäytetyössä selvitetään, mikä merkitys murteella on paikallislehdelle lehden tekijöiden näkökulmasta. Tutkimuskohteenani on Komiat-lehti. Kiristyvän kilpailun aikana murre saattaisi olla yksi erottava tekijä. Keskityn tutkimuksessani ainoastaan lehdessä julkaistavaan toimitukselliseen materiaaliin.

Päättökysymyksiä ovat, miten murretta käytetään Komiat-lehdessä, miksi sitä käytetään niin kuin käytetään ja mikä merkitys sillä on lehdelle. Kävin läpi myös murteen käyttämiseen liittyviä ongelmia: lehden levikkialueella on kaksi eri murrealuetta, eli Etelä-Pohjanmaan murrealue ja savolaiskiila. Tutkimustani varten analysoin Komiat-lehdessä käytettyjä murteellisia ilmauksia, sanoja ja osioita vuosilta 2014–2016.

Tämän lisäksi haastattelin Komiat-lehden toimituksen käyttäen teemahaastatteluja, joissa selvitin lehden tekijöiden huomioita ja mielipiteitä murteen käyttämisestä lehdessä.

Tarkastelen lyhyesti Komiat-lehden printtiversion lisäksi lehden verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa esiintyvää murretta, sillä ne ovat jatke paperilehden sisällölle.

Analyysin perusteella voidaan sanoa, että vaikka murteen määrä on lehdessä melko alhainen, murre on tärkeää Komiat-lehden tekijöille. Sen käyttö lehdessä nähdään positiivisena asiana, kunhan sitä käytetään sopivassa paikassa. Tällaisia ovat toimittajien mukaan esimerkiksi pakinat, repliikit ja sitaattinostot. Lehdessä on myös rakenteissa olevaa murretta, sillä osastojen nimet ja osa palstoista on murteella.

Haastatellut toimittajat mielsivät murteen esimerkiksi huomiota herättäväksi, havainnollistavaksi, paikallislehtimäisyyttä luovaksi ja myös huumoria tuovaksi tehokeinoksi. Se saattaa ehkä myös sitouttaa lukijoita ja tuoda lehteä lähemmäksi heitä.

ASIASANAT:

paikallislehti, journalismi, murteet, kieli, Kauhava, Komiat-lehti

Tuulia Kujanpää

THE MEANING OF DIALECT TO A LOCAL NEWSPAPER

- focusing on Komiatic-newspaper

This thesis explores the significance of a Southern Ostrobothnian dialect for a local newspaper. I study the topic from an editorial point of view. The focus of my research is a local newspaper Komiatic. During the intensely competitive times dialect might be one of the distinguishing factors for the newspaper. My study focuses only on the editorial material published in Komiatic.

The main research questions are how the dialect is used in Komiatic newspaper, why it is used like it is and what is the meaning of the dialect for the newspaper. I also discuss problems associated with the use of dialect; there are two different dialect regions in the circulation area of the newspaper, the South Ostrobothnian dialect area and the Savonia area.

I analyzed which dialect features appear in Komiatic during the years 2014-2016. In addition, I interviewed the journalists of Komiatic newspaper. I asked them about their observations and opinions on the use of dialect in the newspaper.

In addition to the print version of the newspaper, I briefly explored if there is any dialect on the newspaper's website and social media channels, as they are an extension of the content of the print version.

Based on the analysis, it can be said that although the quantity of dialect in Komiatic is relatively low, the dialect is important to the journalists of Komiatic. The use of dialect in the newspaper is regarded as a positive thing, as long as it is used in a suitable context. These include, for example, causeries and quotations. There is also dialect in the structure of the newspaper: the names of the sections and some of the column names in dialect.

The journalists considered the dialect in Komiatic for example as conspicuous, illustrative, humorous and that it creates local newspaper style. It may perhaps also to engage readers and bring the newspaper closer to them.

KEYWORDS:

local newspaper, journalism, dialects, languages, Kauhava, Komiatic-newspaper

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 KOMIAT-LEHTI	7
2.1 Nykyisen Kauhavan alueen paikallislehtitausta	7
2.2 Lehden nimi	8
3 SANOMALEHTIKIELI	9
3.1 Sanomalehtikielen tutkimus Suomessa	9
3.2 Murre paikallislehdissä	13
3.3 Eteläpohjalainen murre	14
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
4.1 Lehtiaineiston analyysi	15
4.2 Toimittajien haastattelut	16
5 KIRJALLISEN AINEISTON TUTKIMUSTULOKSET	18
5.1 Säännöllisesti esiintyvät murteellisuudet	18
5.2 Muita murteellisuuksia	19
5.3 Verkkosivut ja sosiaalinen media	21
6 TOIMITTAJAT JA MURRE LEHDESSÄ	23
6.1 Murteen käyttäminen ja sen paikka lehdessä	23
6.2 Missä ja miksi murretta ei käytetä?	26
6.3 Murteen käyttämisen muutos Komiat-lehdessä	29
6.4 Lukijoiden suhtautuminen murteeseen	30
7 RAKKAUTTA JA RAJOJA – JOHTOPÄÄTÖKSET	32
LÄHTEET	35

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin murteen käyttämisen merkitystä paikallislehdelle sen tekijöiden näkökulmasta. Tutkimuskohteenani on Kauhavalla ilmestyvä *Komiat-lehti*. Päättökysymyksiäni ovat, miten murretta käytetään *Komiat-lehdessä*, miksi sitä käytetään niin kuin käytetään ja mikä merkitys sillä on lehdelle.

Aihe on ajankohtainen. Kiristyvän kilpailun vuoksi sanomalehtien on keksittävä uusia tapoja selviytyä ja sitouttaa lukijoita. Murteen käyttäminen voi olla yksi tapa lähentää lukijoita lehden kanssa, koska sillä on myös aiemmin haluttu yleisesti luoda yhteenkuuluvuutta ja pönkittää alue-identiteettiä (Mielikäinen 2001). Tutkimustulokset voisivat tarjota yhden lehden tilannetta koskevan tiedon lisäksi myös yleisiä suuntaviivoja murteen käyttämisestä paikallislehdissä ja ehdotuksia siitä, miten murretta kannattaisi lehdissä käyttää.

Murre myös selvästi kiinnostaa yleisöä. *Komiat-lehden* kaikkien aikojen ylivoimaisesti katsotuin video lehden verkkosivuilla on *Näin opit eteläpohjalaista murretta Komiat-lehden kanssa!*, jossa toimittajat opettavat katsojalle humoristisesti muutamia eteläpohjalaismurteen sanoja ja äänteitä (*Komiat-lehti julkaisi kaikkien aikojen katsotuimmat videonsa*, *Komiat* 7.9.2016). *Komiat-lehden* murteellinen nimi sai myös lehden alkuaikoina paljon palautetta puolesta ja vastaan (Tutka 2009, Marttisen 2010, 21 mukaan).

Murteen käsitteen määrittelemiseen on useita mahdollisuuksia. Se voidaan yhtäältä määritellä esimerkiksi rakenteellisten seikkojen ja tuottamistavan kautta. Toisaalta murteet kuuluvat läheisesti jokaisen identiteettiin, sillä ne heijastavat kulttuurikohtaisesti puhujiensa kokemuksia ja suhtautumisia eri asioihin. (Mielikäinen 2001.)

Keskityn työssäni erityisesti levikkialueen paikalliseen puhekieleen eli tässä tapauksessa länsimurteisiin kuuluvaan Kauhavan alueen eteläpohjalaismurteeseen. Rajaan työni koskemaan pääosin painettua lehteä enkä tarkastele laajasti esimerkiksi lehden sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla käytettäviä murteellisuuksia. Lehden verkkosivuilla oleva sisältö on pääosin samaa kuin lehdessäkin, tosin joskus siellä käytetään esimerkiksi eri otsikoita kuin paperiversiossa. Myös kuvamateriaalia on joskus enemmän kuin paperilehden jutuissa. Lehden sähköisten kanavien murretilanteeseen luon katsauksen lyhyesti luvussa neljä, jossa teen yleisiä huomioita tutkimusaineistosta.

Opinnäytetyötäni varten haastattelin lehden toimittajia ja tutkin murteen käyttämisen nykytilaa analysoimalla murteen käyttöä Komiat-lehden vuosikerroista 2014–2016. Tutkin, missä murretta esiintyy yleensä eniten, kuinka paljon sitä esiintyy ja millä tavalla sitä käytetään. Rajaan tutkimuksestani pois ilmoitusmateriaalin ja seuratoimintapalstan keskittyen vain toimitettuun aineistoon.

Keksin aiheen ollessani Komiat-lehdessä kesätoimittajana. Aloin pohtia lehden murteellista nimeä, murteellisia osioiden nimiä ja murteella kirjoitettuja tekstejä: mikä niiden merkitys on lehdessä? Mitä jos murretta ei käytettäisi lainkaan? Alun perin tarkoitukseni oli tarkastella myös lukijoiden suhdetta Komiat-lehdessä käytettävään murteeseen, mutta tutkimusaiheen laajuuden, opinnäytetyön rajallisen laajuuden ja tiukan aikataulun vuoksi täsmensin tutkimusongelmani ja -kysymykseni koskemaan lehden toimituksellisen aineiston tekijöitä ja heidän näkemyksiään murteen käyttämisestä Komiat-lehdessä. Valotan työssäni hieman myös lukijoiden suhdetta murteeseen käymällä läpi toimitukseen mahdollisesti tullutta palautetta murteen käytöstä.

Lisäksi murteen tuttuus sai minut kallistumaan Komiat-lehden tutkimiseen. Oman murrealueen kielen tutkiminen on kiinnostavaa, sillä se paljastaa samalla myös jotain itsestä. Se myös antaa mahdollisuuden tarkastella lähemmin omaa murteenkäyttöä ja käsityksiä murteenkäytön linjauksista.

Lisäksi sivuan tutkimuksessani murteen käyttöön liittyviä mahdollisia hankaluuksia. Etelä-Pohjanmaan murrealueeseen kuuluvien Kauhavan, Ylihärmän ja Alahärmän lisäksi lehden levikkialueella on Kortesjärvi, joka kuuluu osittain savolaiskiilaan (Wiik 2004, 138) eli Keuruun–Evijärven seudun välimurrealueeseen (Marttinen 2010, 62). Tästä on kuitenkin kiistelty (Wiik 2004, 138). Myös jo Kauhavan ja Härmien murteissa on keskinäisiä eroja, vaikka ne kuuluvat yhteiseen murrealueeseen. Jos lehteen halutaan murretta, pitää toimittajien valita, millä murteella se kirjoitetaan. Tähän ja käytettävän murteen valitsemisen tapoihin syvennyn luvussa viisi.

2 KOMIAT-LEHTI

Tutkimuskohteeni on eteläpohjalainen paikallislehti Komiat, joka ilmestyy noin 17 000 asukkaan (vuonna 2015) Kauhavalla (Kauhava). Lehden virallinen nimi on Härmänmaan paikallislehti Komiat. Lehden toimitus työllistää päätoimittajan lisäksi kaksi vakituista toimittajaa. Lehti ilmestyy yleensä keskiviikkoisin, kerran kuukaudessa torstaisin. Komiat-lehti on tilauspohjainen, ja vuonna 2014 sen levikki oli 6140 kappaletta. (Mediatiedot.) Komiat kuuluu I-Mediat Oy:hyn, jonka omistaa Ilkka-Yhtymä Oy (I-Mediat Oy).

2.1 Nykyisen Kauhavan alueen paikallislehtitausta

Kauhavalla on jo 90-vuotias paikallislehtiperinne. Ennen Komiat-lehteä Kauhavalla ilmestyi Kauhava-lehti, jonka ensimmäinen näytenumero julkaistiin vuonna 1926. Alahärmän ja Ylihärmän alueilla ilmestyi Härmät-lehti vuodesta 1961. (Paikallislehti 90 vuotta Kauhavalla, Komiat 1.9.2016.) Ennen Komiat-lehden perustamista Korttesjärvellä paikallisista asioista kertoi ja kertoo edelleen Järviseudun Sanomat. Järviseudun Sanomia lukuun ottamatta Kauhavan alueelle ei ulotu muiden paikallislehtien levikkialuetta. Maakuntalehdistä Kauhavalle levikkialueensa ulottavat Ilkka ja Pohjalainen, jotka nekin kuuluvat Ilkka-Yhtymä-konserniin (Ilkka-Yhtymä; I-Mediat Oy).

Nykyisen Kauhavan alueella on aikaisemminkin ollut yhteinen paikallislehti, sillä Kauhava-lehti ilmestyi vuosina 1947–1953 Kauhava–Härmät-nimellä ennen Härmät-lehden perustamista. Tuolloin lehti pyrki laajentumaan sekä Alahärmään että Ylihärmään. Härmäin tilattujen lehtien levikki kuitenkin laski, ja lehti palautui takaisin Kauhavan alueen lehdeksi. Nimeksi tuli jälleen Kauhava-lehti. Kauhava-lehti yritti jo 1930-luvun taitteessa laajentua järviseudulle (Lappajärven ja Vimpelin kunnat), ja sen nimi oli vähän aikaa Kauhava–Lappajärvi–Vimpeli. (Paikallislehti 90 vuotta Kauhavalla, Komiat 1.9.2016.)

Komiat-lehti syntyi vuonna 2009 kuntaliitoksen yhteydessä, jolloin Kauhavan ja Härmien paikallislehdet (Kauhava-lehti ja Härmät-lehti) lakkautettiin. Komiat perustettiin niiden tilalle. Ensimmäiseksi päätoimittajaksi valittiin Tarja Kojola, joka toimi sitä ennen Härmät-lehden päätoimittajana. Komiat-lehdessä on tällä hetkellä töissä kaksi alueen aikaisempien lehtien toimittajaa: yksi toimittaja Kauhava-lehdestä ja yksi toimittaja Härmät-lehdestä. Vuonna 2014 päätoimittajana aloitti nykyinen päätoimittaja Marianne Lähde (Pai-

kallislehti 90 vuotta Kauhavalla, Komiati 1.9.2016). Komiati-lehden levikkialueeseen kuuluvat Kauhava, Alahärmä, Ylihärmä ja Korttesjärvi, jotka yhdessä muodostavat nykyisen Kauhavan kunnan, sekä Vöyrin Petterinmäki. Lehteä tilataan varsin paljon myös levikki-alueen ulkopuolella.

2.2 Lehden nimi

Murteellinen nimi Komiati saatiin lukijäänestyksen tuloksena. Myös lehden virallinen nimi Härmänmaan paikallislehti Komiati kuvastaa tavallaan liitoksen tuomaa monikuntaisuutta ja yhdistymistä. Komiati-nimellä on yhteys lehden levikkialueen ihmisten identiteettiin, sillä se kuvaa ”komeita yhteen liittyviä kuntia, komeaa menneisyyttä ja yritteliästä tulevaisuutta, alueen ihmisten luonnetta ja kulttuuriperimää” (Härmänmaalle Komiati-lehti 8.10.2008). Myös Komiati-lehden toimittaja Mia Kärkkäisen mielestä nimi paikallistaa lehden hyvin Etelä-Pohjanmaalle (M. Kärkkäinen, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2016¹).

Lehden nimi herätti paljon tunteita, kun Komiati perustettiin. Sitä kritisoitiin aluksi paljon, mutta palautevirta väheni pian, kun lehti alkoi ilmestyä. (Tutka 2009, Marttisen 2010, 21 mukaan.) Emmi Marttisen pro gradu -tutkielmassa (2010) *”Komeetahan me ollahan, luonteeltamme”*: Lukijoiden paikallisidentiteetti ja suhde paikallislehteen kuntaliitoksen jälkeä käsitellään lyhyesti Komiati-lehden nimeä. Marttisen haastateltavia lehden nimen murteellisuus ei haittaa. Häiritsevä ja ärsyttävä asiana nimessä he pitivät esimerkiksi komiat-sanana pröystäilevää denotaatiota. Se tuntui heistä myös vieraalta ja oudolta. (Marttinen 2010, 22, 24.) Tutkimus on julkaistu vuonna 2010, joten lukijat lienevät jo tottuneet nimeen. Tästä kertoo myös se, ettei nimestä tule enää juuri lainkaan palautetta (A. Nahkala, henkilökohtainen tiedonanto 13.10.2016²).

---

¹ Jatkossa (Kärkkäinen 2016).

² Jatkossa (Nahkala 2016).

3 SANOMALEHTIKIELI

Lehtikielen pitää olla luettavaa, yksiselitteistä ja yhtenäistä, koska sen tehtävä on tiedonvälityksellinen (Mäkinen 1992, 213). Siksi sanomalehdissä ja esimerkiksi televisio- ja radiouutisissa käytetty kieli on pääosin yleiskieltä. Yleiskielellä tarkoitetaan kieltä, jota ymmärretään riippumatta siitä, miltä murrealueelta on kotoisin. Sillä on määrätty rakenne ja muotoseikat, mutta siinä esiintyy kuitenkin paljon vaihtelua. Tällaisia voivat olla esimerkiksi sanojen vaihtoetoiset kirjoitusasut, kuten *palveluita–palveluja*. (Mitä yleiskieli on?, Kotus)

Lehtikielen käsite on kuitenkin vaikea määriteltäväksi tarkkaan, sillä kieli vaihtelee kirjoittajan, tekstilajin ja -tyypin sekä kontekstin mukaan. Sanomalehtiin on myös vakiintunut tiettyjä juttutyyppejä, jotka siis rajoittuneine muotovaatimuksineen määrittävät lehtikieltä. (Mäkinen 1992, 213–214.)

Vaatus yhtenäisyydestä vaikuttaa siihen, että lehtikieli ei muutu nopeasti. Siksi lukijalle vieraat asiat lehtikielessä voivat saada aikaan vastareaktion. Hyvä lehtikieli kuitenkin muuttuu: se nostaa esiin ilmaisuja eri murteista ja ohjaa kielen kehitystä tuomalla uusia tapoja sanoa asioita. Toimittajien oman kielitaidon lisäksi lehtikieleen vaikuttaa voimakkaasti myös haastateltavien käyttämä kieli. Lehtikieli puolestaan vaikuttaa lukijoiden mielikuviin jutussa käsiteltävistä asioista: puhutaanko lehdessä *siirtolaisista*, *loikkareista* vai *pakolaisista*. (Mäkinen 1992, 214, 228, 232.)

Yleiskielen lisäksi myös puhekielellä on paikkansa lehdessä. Vapaampaa kielenkäyttöä on esimerkiksi kolumneissa ja varsinkin pakinoissa. Myös yleisönosastokirjoituksissa saattaa esiintyä paljon puhekielisempää tekstiä kuin vaikka uutisissa tai henkilöhaastatteluissa.

3.1 Sanomalehtikielen tutkimus Suomessa

Sanomalehtikieltä on tutkittu jonkin verran esimerkiksi yliopistojen pro graduissa, erityisesti suomen kielen oppiaineen puolella. Tutkimuskohteena on ollut esimerkiksi väli-merkkien ja erilaisten ilmaisujen käyttäminen ja se, miten jostakin asiasta uutisoidaan. Myös puhekielisyyksiä on tutkittu. Esimerkiksi Jenni Saarisen pro gradu -työssä *Puhe-*

kieli sanomalehtitekstissä – kahden ikäryhmän käsityksiä (2013) selvitetään nuorten aikuisten ja keski-ikäisten mielipiteitä sanomalehden teksteissä esiintyvistä puhekielestä ja sitä, miten he suhtautuvat puhekielen käyttämiseen sanomalehdissä ja miten hyvin he osaavat tunnistaa, mikä on puhekieltä.

Tutkimukseen osallistuneiden vastaajien mielestä sanomalehtiteksteissä ei yleensä pitäisi käyttää puhekieltä. Se sopii kuitenkin heidän mukaansa tiettyihin juttutyyppeihin. Vastaajien mukaan tällaisia tyyppejä ovat esimerkiksi haastattelut ja mielipidekirjoitukset, joissa esiintyvät puhekielisyydet tekivät haastateltavien mielestä teksteistä uskottavampia. Varsinkin suorissa lainauksissa puhekielen käyttäminen on heidän mielestään hyväksyttävää, jopa suotavaa. Esimerkkilanteissa Saarisen tutkittavista suurin osa ei silti hyväksy suoriin sitaattilauseisiin puhekielistä muotoa. (Saarinen 2013, 60.)

Myös Liisa Kujalan *Regionalistinen kieli Keskipohjanmaa-lehdessä* (2008) tarjoaa katsauksen alueelliseen lehtikieleen. Hän tutkii, mitkä ominaisuudet tekevät kielestä regionalistisen ja tarkastelee lehdessä käytetyn kielen suhdetta alueelliseen identiteettiin. Työ fokusoituu enemmän kuitenkin alueellisuuteen kuin paikallisuuteen, vaikka käsitteillä on myös yhtäläisyyksiä.

Vaikuttaa siltä, että paikallislehtien kieltä on tutkittu vähemmän kuin suurempien lehtien. Oulun yliopistossa on ollut käynnissä paikallislehtiprojekti, jossa selvitettiin alueellisen ja paikallisen identiteetin vaikutusta lehtikieleen. Oulun yliopiston vuonna 2004 julkaistussa tutkimusraporttien kokoelmassa *Lehtikieli tutkimuskohteena* esitellään ja analysoidaan lehtikieltä käsitteleviä yliopiston tutkimuksia. Esiteltävät tutkimukset ovat pääasiassa muuta kuin puhekielen tutkimusta, mutta kokoelmassa kerrotaan myös muutamien asiaa lähellä olevien gradututkimusten tuloksista.

[--] [V]arsinkin Pohjois-Suomen paikallislehdet käyttävät murretta ja muita puhekielisyyksiä saavuttaakseen luontevan kontaktin lukevaan yleisöönsä. Yhteinen puhemuoto lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, mikä puolestaan tuo lehteä lähemmäksi lukijoitaan. Läheisyydestä taas lienee hyötyä lehden markkinoinnissa. (Varis 2004, 21)

Vuosina 1996 ja 2000 on tehty pro gradu -tutkimuksia (Riikka Ketolainen 2000 ja Virva Riekkinen 1996) sanomalehtikielen puhekielisyydestä, paikallislehtiin keskittyen. Ketolaisen gradu kuuluu Oulun yliopiston paikallislehtiprojektin tuloksiin (Lahtinen & Tuomikoski 2004, 63). Ketolaisen ja Riekkisen tutkimukset ovat lähinnä omaa opinnäytetyötäni, vaikka niissä käsitellään puhekielisyyttä laajemmin kuin vain aluemurteiden näkökulmasta.

Vuonna 2000 julkaistussa gradussaan *Paikallislehtien puhekielisyydet* Riikka Ketolainen käsittelee kolmen paikallislehden käyttämiä puhekielisyyksiä ja syitä niiden käyttöön. Lähtökohta tutkimukselle on kielitieteellinen, mutta se antaa eväitä myös journalismin alan tutkimukseen peilaamiseen. Tutkimuksessa ei ole haastateltu lehtien tekijöitä, vaan siinä on toteutettu ainoastaan aineistoanalyysi.

Ketolaisen mukaan hänen tutkimusaineistossaan esiintyneiden puhekielisyyksien käyttämiselle on monia tarkoituksia. Puhekielisyyksillä on esimerkiksi pyritty kohottamaan yhteishenkeä, tuomaan mielihyvää tai kaupallista hyötyä tai korostamaan paikallisuutta. Puhekielisyyksien käytöllä voi olla myös ideologisia ja vaikuttamaan pyrkiviä tarkoituksia. (Ketolainen 2000, 59–60, 65.)

Ketolaisen tutkimuksessa kävi ilmi, että jutun sitaattien puhekielisyyden aste riippuu sekä jutun aiheesta että lehden lukijayleisöstä. Hän esimerkiksi mainitsee, että jos jutussa haastatettava henkilö on paikallinen, tällöin sitaateissa kieli on todennäköisesti murteellisempaa ja puhekielisempää kuin valtakunnallisessa sanomalehdessä. (Ketolainen 2000, 60–61). Ketolainen ei tutki työssään puhekielisyyksien mahdollista painottumista eri juttulajeihin, mutta toteaa esimerkiksi, että murre sanoja on tyypillisesti pakinoissa paljon. Samoin haastatteluista löytyy hänen huomioidensa mukaan runsaasti puhekieltä, sillä sitaateissa olevilla sananvalinnoilla korostetaan haastateltavan tapaa käyttää kieltä. (Emt. 54, 56.) Puhekielisyyksien määrään lehdissä vaikuttaa siis se, millaisia juttutyyppejä ja millaisista aiheista juttuja kirjoitetaan, sillä:

[A]sia-aiheet edellyttävät lehdeltä yleiskielisempää ilmaisua kuin esimerkiksi haastatteluilta [haastattelut]. (Emt. 2000, 54.)

Ketolainen toteaa myös, että puhekielisyyksien käyttäminen on paikallislehtien kannalta taloudellisesti kannattavaa:

Puhekielisyyksien käyttö inhimillistää juttuja ja sitä kautta myös lehteä ja sen koko imagoa. Inhimillisyys puolestaan kiinnostaa lukijaa ja siten myös myy lehteä. Ihmiset ovat kiinnostuneita toisten ihmisten tekemisistä ja sanomisista, jos lehti antaa heidän persoonansa ja äänensä päästä esille. Puhekielen ja -tavan imitoiminen on keino saada jutun ihmiset esiin käsiteltävän asian takaa. (Ketolainen 2000, 61.)

Myös Virva Riekkinen on tutkinut paikallislehtien puhekielisyyksiä, murretta ja paikallislehtitoimittajien käsitystä murteen käyttämisestä lehdessä pro gradussaan *Äänteelliset puhekielen piirteet ja niiden käyttö kolmessa savolaisessa paikallislehdessä: Tutkimus Juvan Lehestä, Soisalon Seudusta sekä Ylä-Kainuusta vuodelta 1992*. Työ onkin aikai-

semmistä tutkimuksista lähimpänä opinnäytetyöni tutkimusta. Gradu on kuitenkin vuodelta 1996, joten sen tekemisestä on opinnäytetyöni kirjoittamishetkellä jo 20 vuotta aikaa, ja toimittajien haastattelusta on vierähtänyt lähes 25 vuotta.

Riekkisen tutkimuksessa ilmeni, että haastatellut toimittajat mielsivät puhekielen funktioiksi tekstissä esimerkiksi elävöittämisen, tunnelman luomisen ja keventämisen. Hänen haastateltavansa kertoivat myös, että murteella voi joskus jopa sanoa tietyn asian paremmin kuin sanomalla sen yleiskielellä. (Riekkinen 1996, 94.) Tutkituissa lehdissä eniten puhekielisyyksiä ilmeni toimittajien leipätekstissä eli varsinaisessa tekstissä, eli ei siis vaikka repliikeissä, minkä selittivät pääasiassa juttutyypit, joissa suositaan puhekieltä. Tällaisiksi juttutyypeiksi Riekkinen mainitsee esimerkiksi reportaasit ja pakinat. (Riekkinen 1996, 74.) Toimittajat suhtautuivat tutkimuksen mukaan puhekielisyyksien käyttämiseen osittain myönteisesti. Esimerkiksi erään tutkimuksen kohteena olleen lehden toimittajien mukaan puhekieli antaa juttuun väriä oikeissa tilanteissa käytettynä. Puhekielessä pääsi toimittajien mukaan myös haastateltavan oma ääni esille. (Riekkinen 1996, 86.)

Toisaalta osa Riekkisen tutkimukseen osallistuneista toimittajista suhtautui nuivasti murteen käyttämiseen lehdessä. Murre miellettiin jopa häiritseväksi, ja ongelmaksi koettiin esimerkiksi murreilmaisujen ajoittaiset monimerkityksisyydet. Eräs toimittaja sanoi välttelevänsä puhekielellä kirjoittamista, koska vihaa savolaisuutta. (Riekkinen 2000, 84–86.) Karttava suhtautuminen murteen käyttämiseen lehdessä saattoi ehkä olla vastapaino 1990-luvulla alkaneelle murteiden suosion yleiselle kasvulle eli murrebuumille (ks. murrebuumista esimerkiksi Liisa Mustanojan *Mitä murre kertoo puhujastaan?*).

Emmi Marttisen pro gradu -tutkielma (2010) sivuaa Komiat-lehden murteen käyttöä, vaikka siihen ei varsinaisesti keskitytä. Marttisen gradussa tutkitaan sitä, kokevatko lukijat Komiat-lehden omakseen ja mikä on heidän suhteensa paikallislehteen kuntaliitoksen jälkeen. Marttisen tutkimuksessaan ilmeni, että osalle haastateltavista murre kuuluu tärkeänä osana heidän paikallisidentiteettiinsä (Marttinen 2001, 59). Komiat-lehden lukijoilta kysyttiin esimerkiksi, auttaako lehti murteen säilyttämisessä ja mitä mieltä murteen käyttämisestä lehdessä ollaan. Tulos oli ristiriitainen: toisaalta kerrottiin lehden auttavan murteen säilyttämisessä, mutta toisaalta painotettiin myös paikallisuuteen jumiutumisen välttämistä ja murrekysymyksen vähentämistä. (Marttinen 2010, 26, 61) Gradu pureutuu kuitenkin enemmän identiteetti- kuin murrekysymykseen. Tutkimus on lisäksi tehty lukijoiden näkökulmasta heitä haastatteleamalla, eikä lehden tekijöitä jututettu lainkaan murteen käyttämisestä.

3.2 Murre paikallislehdissä

Martti Rapola määrittelee murteen kielitieteellisestä näkökulmasta kieleksi, jota jotkut puhuvat jossain määrin eri tavalla kuin toiset. Kieliyhteisössä on siis sellaisia yhdistäviä piirteitä, jotka erottavat sen laajemmasta kokonaisuudesta. (Rapola 1990, 9.) Murteen käsitteelle ja murteiden rajoille on vaikea vetää tarkkaa rajaa. Jotkut sanat voivat kuulua useisiin murteisiin ja lisäksi puhe- ja yleiskieleen. Useampiin murteisiin kuuluvia sanoja ovat esimerkiksi *sä* ja *mä*, jotka voivat yhtä hyvin olla niin eteläpohjalaisia kuin vaikka stadilaisiakin. Käytän tässä opinnäytetyössä murteen käsitettä tarkoittamaan jonkin tietyn murrealueen tyypillisiä sanoja ja ilmaisuja, en esimerkiksi laajempia puhekielisyyskäsitteitä kuten *tietokone–tietsikka*.

Koska paikallislehden tehtävänä on uutisoida paikallisista, lukijoille läheisistä asioista, murteen voi ajatella sopivan hyvin paikalliseen lehteen. Murre, paikallinen kieli, sitoo ihmisen johonkin yhteisöön, mutta voi toisaalta myös erottaa siitä. Ihmiselle ensisijainen kielen muoto on murre eli puhekieli (Mustanoja). Se on siis läheinen jokaiselle. Jyrki Pietilä (1995) kirjoittaakin artikkelissaan *Jokainen ihminen on jutun arvoinen: Millaista on hyvä paikallisjournalismi?*, että murteen oikeanlainen käyttäminen on hyvää paikallisperinteen vaalimista:

Kun aitoa Sysmän murretta, tai stadin slangia, puhuva alkuasukas pannaan henkilöhaastattelussa replikoimaan neutraalia yleissuomea, voi se pahimmillaan olla hänen persoonallisuutensa kuohintaa. (Pietilä 1995, 34.)

Murretta esiintyy monissa paikallislehdissä enemmän tai vähemmän. Murretta voi käyttää huomiota herättävänä tyylikeinona: esimerkiksi Paikallislehti Uutis-Jousi teki vuosina 1998–2007 tilaajille jaettua erillistä murteellista lehteä Uutis-Vieterj, jossa lähes kaikki jutut olivat täysin huumoria. Vuosina 2015 ja 2016 on tehty Uutis-Jousen liitteenä. Uutis-Vieterjissä kaikki sisältö, myös ilmoitukset, ovat savon murteella. (S. Timonen, henkilökohtainen tiedonanto 18.11.2016.) Koska murteen suhde identiteettiin on läheinen ja sitä on käytetty aikaisemmin yhdistämään alueellisesti, voisi ajatella paikallislehtien käyttävän muutenkin runsaasti murretta. Paikallislehtien lisäksi murretta esiintyy jonkin verran myös suuremmissa sanomalehdissä. Tästä esimerkiksi käy vaikkapa Aamulehden mukana jaettava Moro-kaupunkilehti (Moro-lehti).

3.3 Eteläpohjalainen murre

Keskityn tutkimuksessani Kauhavan kunnan (Kauhava ja entiset itsenäiset kunnat Alahärmä, Kortesjärvi ja Ylihärmä) alueella esiintyviin murteisiin. Tutkimuskohteenani on länsimurteisiin kuuluva eteläpohjalainen murre, jonka käyttöalue rajautuu etelässä Isojoki–Alavus-akselille ja pohjoisessa Vähäkyröön (Vaasa) ja Kauhavaan. (Rapola 1990, 125; Wiik 2004, 139–145) Eteläpohjalaisen murteen tyypillisiä tunnuspiirteitä ovat esimerkiksi yleiskielen d:n korvautuminen r:llä (*trenri*) ja välivokaalit (*valakia*) (Rapola 1990, 126–128). Lisäksi alueella on sille tyypillisiä murre sanoja, kuten *putukih(i)veli/putukiffeli* eli rikkalapio ja *ankkastukki* eli pullapitko.

Kortesjärvellä esiintyvän murteen luokittelusta on esiintynyt erilaisia näkökantoja. Jotkut tutkijat (esimerkiksi Lauri Kettunen) katsovat Kortesjärven kuuluvan osittain eteläpohjalaismurteiden alueeseen ja osittain savolaiskiilaan; toiset tutkijat luokittelevat Kortesjärven kokonaan eteläpohjalaismurteiden alueeseen. Osa tutkijoista, esimerkiksi Lauri Hakulinen, laskee Kortesjärven kuuluvaksi muuhun kuin eteläpohjalaismurteiden piiriin. (Wiik 2004, 138.)

Tässä tutkimuksessa tarkastelen Kortesjärven murretta Kettusen (Wiikin 2004, 138 mukaan) tapaan eli katson Kortesjärven kuuluvaksi osittain eteläpohjalaismurteisiin ja osittain savolaiskiilaan. Tähän ratkaisuun päädyin omien kokemuksieni vuoksi tehtyäni juttukeikkoja Kortesjärvellä ja liikuttuani siellä muutenkin.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimukseni koostuu Komi-at-lehden päätoimittajan ja lehden kahden vakituisen toimittajan haastatteluista. Lisäksi analysoin Komi-at-lehden numeroita vuosilta 2014–2016. Tutkin Komi-at-lehden numeroita systemaattisesti vain 31.10.2016 asti, sillä näin ehdin analysoida aineiston opinnäytetyöhön.

Rajasin haastattelututkimukseni koskemaan ainoastaan lehden vakituista henkilökuntaa enkä siis haastattele esimerkiksi avustajia tai muita toimituksen ulkopuolisia henkilöitä, jotka kirjoittavat lehteen. Tutkimuksessani halusin syventyä nimenomaan lehden kanssa jatkuvassa kontaktissa ja työsuhteessa olevien näkemyksiin, koska he vaikuttavat lehden linjaan ja tekevät toimitukselliset ratkaisut. Seuraavaksi käyn läpi niitä menetelmiä, joilla tutkin aineistoa.

Vaikka tutkimukseni painottuu painettuun lehteen, tutkin printtiversioiden lisäksi lehden verkkosivuja ja sosiaalista mediaa, sillä niitä voidaan pitää jatkeena lehden sisällölle. Verkkosivuja ja somekanavia tutkin vain muutamien viikkojen ajalta, koska tutkimukseni ei painotu verkkoviestintään.

4.1 Lehtiaineiston analyysi

Aloitin tutkimukseni tarkastelemalla Komi-at-lehden numeroita. Tutkimuksessani käytin pääosin lehden sähköisestä arkistosta löytyviä numeroita, mutta muutamia uudempia numeroita tutkin paperisena versiona, sillä ne olivat minulla itselläni. Sähköisen näköisversion käyttämisen tutkimusmateriaalina valitsin sen kätevyyden vuoksi: pystyin helposti ja nopeasti hakemaan haluamiani juttuja ja numeroita. Myös haastateltavien mainitsemat murre-esimerkit löytyivät nopeasti digilehdestä.

Selasin Komi-at-lehden digilehtiä vuosilta 2014–2016 ja merkitsin ylös juttuja ja osioita, joissa oli käytetty murretta. Murresanoiksi laskin ne, jotka löytyivät eteläpohjalaismurteiden kohdasta *Suomen murteiden sanakirjasta* ja *Ei lisä pahoota* -murre-sanakirjasta. Käytin lisäksi *Lakeuden murre-sanakirjaa*. Lisäksi otin tarkasteluun myös sellaisia murteellisuuksia, joita ei löydy välttämättä suoraan sanakirjoista, mutta jotka ovat mielestäni selvästi eteläpohjalaiseen suuhun sopivia. Muita puhekielisiä ilmauksia en analysoinut

tarkemmin, koska keskityin tutkimuksessani Kauhavan alueen murteeseen. Tällaista yleistä puhekielisyyttä edustaa esimerkiksi *ottelu–matsi*.

Merkitsin ylös käytetyt sanat ja ilmaukset sekä niiden kontekstin ja paikan tekstissä, eli oliko sanaa käytetty esimerkiksi otsikossa vai kuvatekstissä.

Painotin tutkimukseni vuosiin 2015 ja 2016 tutkimalla näiltä vuosilta jokaisen ilmestyneen numeron, sillä perehdyn opinnäytetyössäni lehden nykytilaan ja nykyisten tekijöiden näkemyksiin. Vuodelta 2014 valitsin satunnaisesti muutamia päätoimittajavaihdosta edeltäneitä numeroita, jotta pystyin yleisellä tasolla vertailemaan lehden henkilökunnassa tapahtuneen muutoksen aiheuttamia mahdollisia vaikutuksia murteen käyttämiseen. Valitsemani numerot olivat 8.1., 12.2., 19.3., 16.4., 14.5., 11.6., 2.7., 20.8. ja 3.9.

Näiden numerojen lisäksi sain tekijähaastattelujen yhteydessä vinkin vuonna 2014 lehdissä olleista murrekeskusteluista, jotka olisivat hyvää aineistoa tutkimukseeni, joten otin myös niiden analysoinnin mukaan opinnäytetyöhöni. Viittaan tutkimuksessani myös pariin vuotta 2014 aikaisempaan esimerkkiin, joissa toimittajien murteen käyttämisen tavat ja murteen herättämä keskustelu lukijoiden keskuudessa näkyvät hyvin.

4.2 Toimittajien haastattelut

Lehtimateriaalin analyysin jälkeen haastattelin Komiat-lehden toimituksen, jossa työskentelee päätoimittaja ja kaksi toimittajaa. Haastattelut toteutin henkilökohtaisina teema-haastatteluina ja puhelinhaastatteluina. Teemahaastattelun valitsin sen vapaamuotoisuuden vuoksi; keskustelun oli mahdollista polveilla sujuvasti myös kysymysrunгон ulkopuolisiin aiheisiin. Kaikki haastattelut tein lokakuun 2016 aikana. Ensimmäisenä haastattelin toimittaja Anu Nahkalaa, sen jälkeen toimittaja Mia Kärkkäistä ja lopuksi Komiat-lehden päätoimittaja Marianne Lähdetä. Kaksi viimeistä haastattelua toteutin puhelinhaastatteluna aikataulullisista syistä. Nahkalaa haastattelin henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Lehden toimituksen jäsenille esittämäni haastattelukysymykset olivat keskenään pääosin samoja. Poikkesin kuitenkin kysymysrungosta, jos toimittajilla tuli sanottavaa aiheen vierestä tai haastattelu kääntyi keskustelunomaiseksi. Tämä kannatti, sillä esille nousi välillä mielenkiintoisia seikkoja, joita en ollut huomionnut valmiissa kysymyksenasetteluissa.

Päätoimittajan haastattelu poikkesi enemmän kahdesta muusta, sillä osa kysymyksistä oli saanut vastauksen jo toimittajien haastatteluista, joten en katsonut tarpeelliseksi toistaa niitä kolmatta kertaa. Tällainen oli esimerkiksi kysymys lehdessä esiintyvän murteen määrästä ja missä murretta esiintyy. Poimin lisäksi toimittajien vastauksista heränneitä jatkokysymyksiä päätoimittajan haastatteluun. Haastattelujen kysymysrunko on tämän opinnäytetyön liitteenä (liite 1).

5 KIRJALLISEN AINEISTON TUTKIMUSTULOKSET

Kokonaisuudessaan murteellista aineistoa Komiat-lehdessä on melko vähän. Tyypillisiä juttutyppejä ja palstoja, joissa murretta käytetään, ovat Luuri-palsta, pakinat, henkilöhaastattelut ja tietenkin jutut, joiden aiheena on murre. Myös epätyypillisimmissä yhteyksissä ja palstoilla esiintyy murteellisuuksia. Tällaisia ovat esimerkiksi pääkirjoitus ja poliisiuutiset. Jaan lehdessä ilmestyvän murteellisen aineiston kahteen osaan: säännöllisesti ja epäsäännöllisesti esiintyvään murteelliseen aineistoon. Seuraavaksi esittelen molemmat esiintymistyytit erikseen ja tarkastelen niitä esimerkkien kautta.

Lisäksi luon lyhyen katsauksen lehden verkkosivuihin ja sosiaaliseen median kanaviin, sillä ne punoutuvat tiiviisti paperilehden sisältöön ja myös niissä esiintyy silloin tällöin toimittajien kirjoittamia murteellisia sanoja ja ilmaisuja.

5.1 Säännöllisesti esiintyvät murteellisuudet

Heti ensimmäisenä lukijan huomion kiinnittää tietenkin lehden murteellinen nimi Komiat. Nimen lisäksi lehdessä on muutakin säännöllistä, lehden rakenteeseen kuuluvaa murretta. Tyyliuudistuksen jälkeen vuoden 2015 alussa Komiat-lehti sai nykyisen ulkoasunsa. Lehti uudistui muiden Ilkka-Yhtymän paikallislehtien kanssa kokonaan niin ulkoasultaan, taitoltaan kuin typografialtaan (*Uutiset uudessa paketissa*, Komiat 28.1.2015). Se sai myös murretta pintaan, kun lehden osastoille annettiin uudet murteelliset nimet: Tapeetilla-osiossa käsitellään ajankohtaisia aiheita, Pyhää arkia -osiossa ovat kirkolliset ja ajankohtaiset asiat, Kiälen päällä -osiosta löytyvät yleisönosastokirjoitukset, kolumni, gallup ja Luuri-palsta. Hyppöillä-osiossa ovat menovinkit ja seurojen sekä yhdistysten ilmoitukset.

Lehdessä säännöllisesti ilmestyviä murteellisia palstannimiä ovat tarvittaessa esiintyvä Kissiluuri, johon lukijat voivat ilmoittaa kadonneista kissoista, ja Tenavat toimitteloo -palsta, jossa julkaistaan lasten hauskoja tokaisuja. Tenavat toimitteloo -palstalla lasten repliikit ovat yleensä puhekielellä, eivät kuitenkaan välttämättä eteläpohjalaismurteella. Tästä esimerkkinä Komiat-lehdessä 27.5.2015 julkaistu lausahdus: ”Mäkin haluan eläkkeelle, kun siitä saa alennusta.”

Murretta esiintyy säännöllisesti osioiden ja palstojen nimien lisäksi esimerkiksi Miinan tervyyksiä -pakinassa, joka on kirjoitettu kokonaan murteella.

Ulkoasu-uudistuksen jälkeen vuonna 2015 käytettiin lisäksi Komiat urheeloo -palstaa, jossa julkaistiin urheilutuloksia. Palstan tulokset eivät kuitenkaan olleet kirjoitettu murteella. Myöhemmin vuonna 2015 palstan nimi on kuitenkin muuttunut Tulospörssiksi. Tähän ei ole varsinaista syytä (Kärkkäinen 2016). Lehdessä on myös ainakin ennen ulkoasu-uudistusta käytetty Mitä ihimettä? -palstaa, jossa toimittajat selvittivät lukijoita pohdituttaneita asioita. Nykyään palstaa käytetään harvemmin (Kärkkäinen 2016).

Komiat-lehdessä on usein myös murteellisia palstanpäitä eli taitollisia tilantäytteitä, kuten esimerkiksi *Kauniit, rohkiat ja Komiat* ja *Paras erestä, paras takaa* (Komiat 19.10.2016) sekä *Turha luulla! Tilaa lehti niin tiärrät.* ja *Pitelemätöön paikallisuuden pualustaja.* (Komiat 21.10.2015.)

5.2 Muita murteellisuuksia

Komiat-lehden jutut ovat pääosin yleiskielisiä, mutta joskus niissä on myös murre sanoja ja muita murteellisia ilmauksia. Niitä löytyy useimmiten sitaateista ja otsikoista, joskus myös esimerkiksi kuvateksteistä. Tällaisia murteellisia ilmauksia ja yksityiskohtia ovat esimerkiksi otsikointi *Rohkia likka* (Komiat 4.2.2015), väliotsikkositaatti ”*Flikat ovat mukavia*” (Komiat 18.2.2015), mutta myös esimerkiksi useana vuonna järjestetty Lutuusin lemmikki -kilpailu. Esimerkki käytetystä murteesta henkilön repliikissä on ”*Pitääs ny jo tulla, kun mun pitää saada neuloa isälle alusverhat, kun entiset on aivan rauskoja.*” (Komiat 1.10.2014) Sitaatti liittyy Korttesjärvellä järjestettyyn murteellapuhumistapahtumaan. Muu juttu ja sitaattit ovat pääosin yleiskielellä. Jutun ohessa on pieni murrevisa-laatikko, joka liittyy murretapahtuman sisältöön. Siinä selvitetään murre sanojen yleiskielisiä vastineita. Myös jutun otsikko on murteellinen ”*Korttesjärvellä toimiteltiin kaikki asiat murteella*” (toimiteltiin = kerrottiin, juteltiin).

Lehdessä ilmestyi jonkin aikaa *Rumaanen!*-sarjakuva, joka oli kirjoitettu eteläpohjalaisella murteella. Myös sarjakuvan nimi on murteellinen; se tarkoittaa viheliäistä (Karhu 2003). *Rumaanen!* muistutti paljon eteläpohjalaismurteella ilmestyvää *Pöyrööt*-strippiä, sillä molempien tekijät ovat samat; *Rumaanen!*-sarjakuva oli kuitenkin vain yhden ruudun mittainen ja ajankohtainen, sillä se liittyi aina edeltävän viikon Komiat-lehdessä julkaistuihin juttuihin. *Rumaanen* on myös vastapaino Komiat-nimelle (Kärkkäinen 2016).

Komiat-lehdessä on ilmestynyt Miinan tervyyksiä -pakinan lisäksi myös muutaman osan mittaisia, vahvasti murteellisia pakinasarjoja. Tällainen oli esimerkiksi Vaasan Jaakkoo -niminen sarja.

Ajoittain yleisönosastopalstalla on lukijoiden lähettämää, yleensä osittain murteellista tekstiä (esimerkiksi *Puukoot on tupes, tuu rohkiasti vaan*, Komiat 4.2.2015). Lisäksi lukijoiden kommentteja, valituksia ja huomioita julkaisevalla Luuri-palstalla on joskus murteellisia kommentteja:

Siinä tuodaan esiin, että juttu menee just niin kuin se [lukija] on kirjoittanutkin. Ei toki ihan suoraan laiteta, mutta että näkyisi se, että tavalliset ihmiset voi tehdä tätä lehteä meidän kanssa. Tavallisen ihmisen ei tarvitse laittaa yleisönosastotekstiä, vaan voi olla muutenkin yhteydessä ja saada mielipiteensä lehteen esille. Palsta korostaa matalaa kynnyistä. (Kärkkäinen 2016)

Se [Luuri-palstalla oleva teksti] on kansan puhetta lehdessä. Emme halua olla suodattimina Luurissa. Se [viesti] pyritään välittämään mahdollisimman autenttisenä. Kunhan asia on luettavaa ja ymmärrettävää. [- -] Minun mielestäni ei oikeastaan muuten ole tarvetta stilisoida. (M. Lähde, henkilökohtainen tiedonanto, 26.10.2016.³)

Lehdessä on lisäksi joskus lukijoiden lähettämiä runoja, joissa on käytetty murretta. Tällainen on esimerkiksi Markku Huhdan runo *Muistakko*, joka on täysin murteella (Komiat 1.4.2015). Täysin murteella kirjoitettuja runoja esiintyy kuitenkin melko harvoin.

Komiat-lehdessä on myös silloin tällöin juttuja, joissa on aiheena murre. Ne ovat tutkimusanalyysini perusteella melko usein ajankohtaisia, eikä niitä ole tehty vain murteen esille nostamiseksi tai halusta käyttää murretta lehdessä. Tällainen on esimerkiksi kortesjärveläislähtöisen henkilön runokirjasta kertova juttu *Markun murre heräsi 40 vuoden jälkeen* (Komiat 21.1.2015). Jutussa myös kysytään runoilijan lempimurresanaa ja mainitaan runonlausuntatilaisuudessa puhuttaneita murresanoja. Koko lehden sivu on omistettu murteelle: jutun alla on murrerunoja ja gallup äiti-sanan murteellisesta muodosta. Kokonaisuuden alla on lisäksi osittain murteella kirjoitettu tarina *Lutikoita ja väivehiä elikäs puriaasia, osa 2*. Teksti kuuluu Vaasan Jaakkoo -sarjaan, joka on kirjoitettu pääosin murteella.

Murrerunokirjasta kertova juttu jatkui lisäksi Komiat-lehden verkkoversiossa, jossa oli kaksi murrevideota runonlausuntatilaisuudesta (Kärkkäinen 2016). Videot eivät ole enää näkyvissä sivuilla, mutta toinen niistä löytyy Viddler-tililtä, jonne lehti lataa verkkosivuille

---

³ Jatkossa (Lähde 2016).

laitettavat videonsa. Murretapahdumassa kuvatussa videossa keskustellaan murteesta ja kerrotaan omakohtaisia kokemuksia murteen käyttämisestä. (Viddler.)

Silloin tällöin lehdessä esiintyy myös murteellisia paikan-, tapahtumien ja yritysten nimiä. Tällaisia ovat esimerkiksi tapahtumanimet *Elotryskööt* ja *Nuattimäen prunnin molemmin pualin* ja paikannimi *Kalmookangas*.

Joskus murteellisuuksia esiintyy Tapeetilla-avausaukeaman yläreunassa, johon nostetaan Komiat-lehden somekanavista lukijoiden kommentteja (esimerkiksi Komiat-lehdessä 1.7.2015 ollut kommenttinosto *”Kalliokoskentie on kuoppaasempi, kun aknen kanssa painivan teinin naama.”*) Samoin murretta on joskus viikoittaisissa nettikyselyn vastaajakommenteissa, kuten vaikkapa Komiat-lehdessä 30.9.2015: *”Ameriikas on sinne aikoinaan muuttaneita ja heidän jälkeläisiä.”* Murteen käyttäminen nousee esille joskus myös harrasteseurojen tuloksissa, kuten esimerkiksi erään hevosyhdistyksen palkittujen listassa (Gaalassa juhlittiin hevosurheilun tähtihetkiä, Komiat 4.3.2015), jossa mainitaan vuoden *kökkähenkilö* (talkoohenkilö).

5.3 Verkkosivut ja sosiaalinen media

Analysoin tässä lyhyesti Komiat-lehden verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa esiintyvää toimituksen tekemää murteista sisältöä. Verkkosivujen tekstisisältö on samaa kuin paperiversiossa, joten siellä esiintyy murre sanoja, jos paperilehdessäkin esiintyy. Otsikot voivat olla erilaisia kuin painetussa lehdessä. Videoilla esiintyvät henkilöt puhuvat joskus vahvaa eteläpohjalaismurretta, mutta useammin yleisempää puhekieltä.

Komiat-lehti on sosiaalisen median kanavista aktiivisin Facebookissa. Facebookin jälkeen toimittajat käyttävät eniten Instagramia. Lehdellä on myös Twitter- ja Youtube-tilit. Toimittajat käyttävät lehden sosiaalisessa mediassa jonkin verran murre sanoja. Lehden sosiaalisen median tilejä toimituksen puolesta päivittävät Nahkala ja Kärkkäinen. Lisäksi sosiaalista mediaa päivittää lehden markkinointipäällikkö, joka kirjoittaa usein eteläpohjalaismurteella. Kärkkäinen sanoo käyttävänsä lähinnä yksittäisiä murteellisia sanoja tai ilmaisuja:

Anu ja Johanna [markkinointipäällikkö] käyttävät murretta, kun he sen osaavat. Minulla se on lähinnä yksittäisten sanojen kohdalla, esimerkiksi *linja-autos* eikä *linja-autossa*.

Facebookissa tehtyjä julkaisuja tarkastelin kahden kuukauden ajalta, syyskuusta lokakuuhun vuonna 2016. 116 julkaisusta 11:ssä on käytetty eteläpohjalaismurretta (esimerkiksi ”Tasaasta on!” ja ”Mehän olimmaki tänään teevees!”). (Komiati-lehden Facebook.)

Suurin osa murteellisista ilmauksista oli saman tyyppistä kuin Kärkkäinen edellä mainitsee (esimerkiksi ”Sieltä sais [- -]...”, ”Täs on nyt[- -]...”, ”[K]äykääs vilaseen...[- -]”). Julkaisuista suurin osa on nettisivuilla julkaistujen juttujen jakamista ja esimerkiksi gallupien mainostamista, mutta myös esimerkiksi videoiden ja kuvien jakamista. Melko paljon on myös päivityksiä käynnissä olleista tapahtumista. (Komiati-lehden Facebook.)

Joskus toimitus päivittää myös ajankohtaisia toimituksessa tapahtuneita asioita, kuten esimerkiksi kasvin katoaminen toimituksen edustalta (26.10.2016). Tässä päivityksessä toimituksen kommentteissa on käytetty murretta jonkin verran: ”Sellaanen kasvipehko.” ja ”Paremmen puuttees.” (Komiati-lehden Facebook.)

Twitterissä ja Instagramissa toimittajat eivät ole yhtä aktiivisia kuin Facebookissa, eikä murretta käytetä yhtä paljon. Instagram-tilin ensimmäinen kuva on lisätty toukokuussa 2015, ja sen kuvatekstissä on käytetty tilillä olevien kuvien kuvateksteistä eniten murretta (tilanne 31.10.2016): *”Siitä sitten kesäleheren tekohon. 56 tyhyjää sivua, jotka 19.5. on täynnä kauhavalasta kesämeno.”* (Komiati-lehden Instagram-tili.)

Twitter-tilillä on lähinnä automaattisia otsikkopäivityksiä Komiati-lehden verkkosivuilta (tilanne 31.10.2016), joskin tiliä on käytetty esimerkiksi valtuuston kokouksesta twiittaamiseen vuonna 2014. Jos siis lehden sivuilla on murteellisia otsikoita, myös Twitter-tilillä on (esimerkiksi *Perinnetalohyppöö Kankaan kylässä*, Komiati-lehden verkkosivu 13.10.2016). Lisäksi on muutamia ei-automaattisia päivityksiä. (Komiati-lehden Twitter-tili.)

Youtube-kanava ei ole aktiivinen, uusimmat videot ovat vuoden takaa (tilanne 24.10.2016). Videoita lisätään lähinnä nettisivuille ja Facebookiin. Youtubesta löytyy yksi video, jossa on käytetty murretta. Tilin kuvauksena on *Komiati kolahtaa loorahan keskiviikkona - täynnä paikallista asiaa!*, joka on myös lehden Facebook-tilin kuvauksessa. (Komiati-lehden Youtube-tili; Komiati-lehden Facebook-tili.)

6 TOIMITTAJAT JA MURRE LEHDESSÄ

Murteen määrä Komiat-lehdessä ei ole kovin suuri. Lehden juttuja hallitsee yleiskielisyys, mikä onkin totuttu normi sanomalehtikielessä. Kaikki haastateltavat olivat pääosin samaa mieltä murteen käyttämisen tavoista lehdessä: se on hyvä juttu, kunhan sillä on oikea paikkansa. Murteen käyttämisen linjauksista ei ole keskusteltu toimituksen kesken, vaan jokainen toimittaja päättää itse murteen käyttämisestä oman harkintansa mukaan. Seuraavaksi käyn tarkemmin läpi haastateltavien huomioita ja ajatuksia heidän käyttämästään murteesta Komiat-lehden jutuissa.

6.1 Murteen käyttäminen ja sen paikka lehdessä

Haastateltavat kertovat käyttävänsä silloin tällöin murretta jutuissa. Murteelliset sanat voivat olla esimerkiksi otsikossa, väliotsikoissa, sitaateissa tai lainausmerkkien sisällä – harvemmin kuitenkaan niiden ulkopuolella toimittajan omassa kerronnassa. Kaikkien haastateltavien mielestä murre on hyvä lisä lehteen. Se tuo esimerkiksi tuttuuden tunnetta ja lähentää lukijoita lehden kanssa. Haastateltavien mielestä sillä pitää olla kuitenkin oma paikkansa:

On tärkeää pitää yllä murretta ja muistuttaa, että tällainen murre meillä on. Mutta sille pitää olla rajattu paikka ja aika. Ei siellä sun täällä. (Nahkala 2016.)

Se on hyvä asia, kun luonteva asiayhteys löytyy. Se on lähtökohtaisesti rikkaus, ilman muuta näin. (Lähde 2016.)

Murre myös paikallistaa. Lähde mainitsee murteen läheisen suhteen ihmisten alueelliseen identiteettiin.

[M]urre ja alueellinen identiteetti liittyvät toisiinsa. Lehteä tehdään täällä maantieteellisesti rajatulla alueella, eletään ja hengitetään tästä alueesta. Yhteys tavallaan kumpuaa siitä, että ollaan täällä kotikonnuilla, johon se tietyn tyyppinen kielenkäyttö liittyy. Usein ihmisille juuret ovat tärkeitä, ja kun ne kokee tärkeiksi ja arvokkaiksi, niin silloin myös murre on tärkeää.

Lähde sitoo murteen käyttämisen ja omien juurien vaalimisen paikallislehden tehtävään:

Ollaan pitkälti samojen lähtökohtien äärellä kuin siinä, kun pohditaan että mikä on paikallislehden syvin olemus ja miksi ollaan sellaisia kuin ollaan, miksi tämä bisnes on oikeutettu.

Toimittajien mielestä murteelle sopivia paikkoja lehdessä ovat esimerkiksi kolumni ja pakina. Esimerkiksi Nahkala nostaa Miinan tervyysiä -pakinan.

Siinä murre on se juttu. Miina kirjoittaa tavallisista asioista murteella ja käyttää sitä taitavasti. Murre on puhdasta ja hän käyttää sellaisia vanhoja sanoja. (Nahkala 2016.)

Myös muihin juttulajeihin murre sopii, varsinkin jos haastateltava puhuu murretta. Murteen käyttäminen luo lisäksi yhteenkuuluvuutta.

[- -] [Murre sopii esimerkiksi] kotiseutuaiheiseen reppariin. Se henkii ja viestii, että ollaan pohjalaisuuden ytimessä. Ollaan vahvasti todella täällä. [Toisaalta sopii] myös uutispätkään, jos puhetapa on tosi murrevoittainen. Sitä käytän vain henkilön sanomisissa, muuten kirjoitan neutraalilla yleiskielellä.

Kärkkäisen mielestä murteen käyttäminen luo lisäksi paikallislehtimäisyyttä. Lehden murteellinen nimi antaisi hänen mielestään olettaa, että sitä olisi sivuilla enemmänkin. Hän pohtii myös murteen tehtävää ja sen käytön merkitystä lukijoiden sitoutumiselle:

Se tuo tuttuuden tunnetta meidän [paikallisille] tilaajille, mutta myös kaukotilaajille. En tiedä, ehkä voisi ajatella, että murreilmaisujen käytön ansiosta saataisiin joku pysymään tilaajana.

Haastateltavien mukaan murre voi keventää, havainnollistaa ja tuoda väriä tai huumoria. Otsikossa murteella voi olla myös huomion herättämisen tehtävä. Esimerkkinä Kärkkäinen mainitsee *vihiroon*-sanana (vihdoin), jota käytettiin hitaasti sujuvan, vuosia kestävän tienrakentamisprojektin etenemisen yhteydessä (otsikko *Vihiroon ja viimeen*, Komiat 9.10.2013).

Se ei korosta murretta, vaan itse asiaa. Jotenkin sitä, miten joku kertoisi tämän asian toiselle, ootko kuullut -tyylillä. Se ei ole huutomerkillä korostamista, vaan tällä sananvalinnalla. Se herättää huomiota lukijoissa, ja toivon mukaan saadaan heidät lukemaan juttu, vaikka se ei olisikaan omaa kaupunginosaa koskevaa.

Jutuissa murteen käyttämiselle täytyy olla hyvä syy. Tällainen voi olla Nahkalan mukaan vaikka kevyempi juttu, jossa murre korostaa haastateltavan olemusta. Esimerkkinä hän mainitsee syntymäpäivähaastattelun, jonka muuttaminen yleiskielelle olisi häivyttänyt kaikkien tunteman persoonan. Samoin Kärkkäinen kertoo tunnetusta paikallisesta murteella puhujasta, josta tehdyssä jutussa hän kirjoitti sitaattit murteella. Juttutyypin lisäksi riippuu siis paljon haastateltavan persoonasta, kirjoitetaanko juttuun murretta vai ei.

Uutisten tulisi olla haastateltavien mielestä pääosin hyvää yleiskieltä. Nahkala nostaa esiin uskottavuuskysymyksen: murre voi jossain tapauksessa viedä huomion uutisoitavalta asialta. Hänen mielestään yleiskieli vaikuttaa uskottavammalta ja luotettavammalta kuin murre.

Jos kirjoitan uutisen, niin siitähän tulee vitsi, jos käytän siinä murretta.

Toisaalta toimittajat ovat käyttäneet murretta myös vakavamman sävyn uutisissa. Esimerkiksi Kärkkäinen mainitsee, että hän käytti vandalismiuutisessa ilmaisua *tehdä rähkyyttä* [ilkkivaltaa]. Kyseisessä uutisessa murrasanojen määrä oli kuitenkin vähäinen, niitä oli vain yksi. Yleisesti tällaisessa uutisoinnissa käytetään Komiat-lehdessä todella harvoin ja vähän murretta.

Lähde sanoo käyttävänsä murretta myös pääkirjoituksissa. Hän kuitenkin korostaa, että murteen tehtävä ei ole olla pääosassa, vaan sillä on tarkat rajansa ja tehtävänsä.

Esimerkkinä pääkirjoituksessa käytetystä murteesta Lähde mainitsee Komiat-lehdessä 27.10.2016 julkaistun pääkirjoituksen *Hoivakotien bisnes kasvaa*, joka käsittelee uusien hoivakotien tulemistä Kauhavalle ja Kauhavan terveyskeskuksen sijoittamista. Kirjoituksen lopussa Lähde käyttää ilmaisua *”ylähän hyppien”* (riemuissaan).

Mietin, miten sanoisin sen, että kunnat ovat todella kiinnostuneita ja hyvin innokkaita ottamaan vastaan [pääterveyskeskuksen]. Kaikki yleiskieliset ilmaisut tuntuivat jotenkin latteilta ja pitkiltä. Merkkejä pääkyssä [pääkirjoituksessa] on vain 1300. [- -] [S]iinä pitää tiivistää paljon. Tilankäyttökin oli yksi asia.

Hän sanoo halunneensa pitää esimerkkitapauksessa tekstin loppupuolen kevyenä ja välttää sen vuoksi pitkiä ilmaisuja. Murteellinen ilmaisu sopi Lähteen mielestä tekstiin hyvin sen rakenteellisen keveyden vuoksi. Se toi myös vastapainoa raskaalle sote-uudistukseen liittyvälle aiheelle. Hän joutui kirjoittaessaan kuitenkin pohtimaan sanan ymmärrettävyyttä.

Olisi katastrofi, jos siinä yhteydessä ei ymmärrettäisi, että mitä kirjoittaja tarkoittaa. Ajattelin, että se on sentyyppinen ilmaisu, että vähän nuorempikin lukijakunta tietää, mitä sillä tarkoitetaan. [- -] Sehän [sote-uudistus] on sellainen raskas aihe, mihin ihmiset ovat osin kyllästyneitä, siitä ei saa hahmoa, ei saa otetta. Niin sekin tarkoitus murrasamalla oli, että se olisi tällainen kevyt elementti.

Lähde mainitsee haastateltavan puhetyylin lisäksi jutun aiheen ja kohdeyleisön merkityksen murteen käyttämisessä. Esimerkiksi hän mainitsee jutun kotiseutuseuroista. Siinä hän käytti murretta kotiseutuhenkisten haastateltavien sitaateissa, mutta myös omassa

epäsuorassa kerronnassa, koska jutun kohderyhmä oli vanhempi ja murteen käyttäminen tuntui hänen mukaansa luontevalta.

Lähteen mielestä eteläpohjalaisen murteen lisäksi lehdessä voi olla muitakin murteita, jos kirjoittaja osaa käyttää niitä sujuvasti. Vaatimuksena siinäkin tapauksessa ovat asian ymmärrettävyys ja käytön luontevuus.

Komiat-lehdessä on käytetty muita murteita, kuten esimerkiksi Stadin slangia (otsikko *Kaupunki ja Komiat piffaavat elokuvaan*, Komiat 9.12.2015) ja Kainuun murretta (otsikko *Tommi-puukko on ”kätteenkäypä”*, Komiat 10.6.2015).

6.2 Missä ja miksi murretta ei käytetä?

Yhdeksi syyksi murteen käyttämättömyydelle mainitaan se, etteivät haastateltavat yleensä puhu puhdasta murretta. Esimerkiksi Nahkala korjaa tekstin oikeaksi murteeksi tai muuttaa sen yleiskieliseksi, jos teksti ei ole puhtaalla murteella. Kuitenkin kokonaan murteella oleva juttu saattaisi joissain tapauksissa olla Nahkalan ja myös Kärkkäisen mielestä liian raskasta luettavaa.

Murteen käyttämättömyyden syy on lisäksi sen tunteita herättävä piirre. Lähde sanoo, että on tarkkana murteella kirjoittamisessa erityisesti siihen liittyvän matalan ärsytyskynnyksen vuoksi. Hänen mukaansa tunnekuohua herättäessään murre voisi näin viedä huomion jutussa käsiteltävältä asialta, varsinkin lehden tietyillä palstoilla. Murretta on hänestä varottava käyttämästä heikon asiasisällön peittämiseen.

[- -] Tuntuma on sellainen, että kaikki eivät pidä murteen laajasta viljelystä. Ja tuo palsta [pääkirjoitus] on sellainen, jossa sen tarkoitus on aivan muu, kuin se, että ihmiset ärsyyntyisivät tyylilajista. Asiasta saa kyllä ärsyntyä ja on suotavaakin reagoida. Isommassa määrin en [murretta] käytä.

Lähde huomauttaa, että kokonaan eri asia ovat sanomalehtien erikoisjulkaisut, joissa murretta voi hänen mielestään näkyä enemmän kuin tavallisessa paikallislehden numerossa. Esimerkkinä hän mainitsee Uutis-Vieterjin, jossa sekä jutut että mainokset ovat murteella.

Murteen käytön esteiksi mainittiin haastatteluissa myös osaamattomuus. Kärkkäinen kertoo, että murretta osaamattomana hän pohtii murre sanoja toimituksen kesken ja tar-

vittaessa kysyy haastateltavalta, jotta sanat saadaan kirjoitettua oikein ja niin kuin haastateltava on ne sanonut. Toimituksessa myös usein pohditaan yhdessä, miten sana saataisiin sopimaan mahdollisimman monen lukijan suuhun (Kärkkäinen 2016).

Myös se, millaista kieltä itse käyttää, vaikuttaa vahvasti myös kirjoitettuun kieleen. Lähde sanoo yleiskielen luontevaksi tavaksi hänelle puhua ja kirjoittaa. Hän kertoo olleensa parikymmentä vuotta pois murrealueelta, joten hänen puheensa on yleiskielistynyt todella paljon. Hän kirjoittaa mieluusti perusyleiskielellä ja neutraalisti.

Haastateltavien mielestä murteen on oltava oleellinen osa tekstiä, jotta sitä voi käyttää. Vaikka murre sopii Nahkalan mielestä kolumniin ja pakinaan, sen käyttämisellä tulee olla siinäkin jokin funktio.

Jos kyseessä on jokin kolumni tai pakina, jossa murre ei ole se juttu, niin monesti oikeaisen [muutan yleiskielelle] sen, jos siellä on jotain murre sanoja välissä. En tykkää sekakielestä [murre sanoja ja yleiskieltä sekaisin] yhtään. Se on joko tai.

Toimittajien linjanveto murteen käytöstä ei kuitenkaan ole ehdoton. Nahkala saattaa säästää joskus myös yksittäiset sanat sitaateissa. Esimerkkinä hän mainitsee *hantuuki*-sanon [käsipyyhe]. Kärkkäinen sanoo esimerkiksi käyttävänsä aina murre sanaa *valakia* tarkoittaessaan pääsiäiskokkoa.

Aina toimittajat eivät edes tiedosta käyttävänsä murre sanaa. Nahkala kertoo käyttäneensä *kökkä*-sanaa talkoiden asemesta ennen kuin hänelle huomautettiin asiasta. Hän kertoo, ettei edes ensin tajunnut sen olevan murre sana ennen kuin muut ihmettelivät *kökkää*. Nykyään hän sanoo käyttävänsä *kökkää* vain sitaateissa. Tosin joskus sana esiintyy hänen kirjoittamanaan myös muualla kuin haastateltavien sanomana: "Paikallinen yrittäjä lahjoitti 30 kuormaa sora mursketta, jonka kökkäväki levitti" (*Urheiluautoilijat ostivat maan Kärppämäen alta*, Komiat 29.9.2016). Myös Lähde kertoo käyttävänsä murre sanoja, joita hän ei välttämättä miellä murteellisiksi.

Kuten aiemmin todettiin, lehden levikkialueella on kaksi suurempaa murre aluetta: etelä-pohjalaismurteet ja savolaiskiila. Myös yhtenäisten murre alueiden sisäisiä eroja on. Levikkialueen murteiden erilaisuuksista huolimatta toimituksessa ei ole vaikeuksia murteiden käyttämisen ja valitsemisen kanssa. Nahkala ja Kärkkäinen kertovat, että käytettävä murre valitaan haastateltavan puheen mukaan. Jos haastateltava on Kauhavalta, käytetään murretta lehteen haluttaessa Kauhavan murretta, jos taas Korttesjärveltä, käytetään Korttesjärvellä esiintyvää murretta. Murteen osaamattomuus asettaa kuitenkin rajoja. Joskus on turvauduttava haastateltavan apuun:

Joskus ollaan lähetetty juttu tarkastettavaksi haastateltavalle, että menikö se murre näin (Nahkala 2016).

Kyllä sen [murteen kirjoitusasun] voi kysyä haastateltavalta. Onhan se haastateltavalle ikävää, jos olisi sanoja, jotka eivät istuisi suuhun. (Kärkkäinen 2016.)

Myös Lähteen mukaan lehdessä käytettävän murteen valitseminen on ongelmaton. Hän kertoo, ettei tunnista paikallisia murteita tarkasti, mutta tunnistaa suuremmat erot, kuten järwiseudun vaikutuksen tietyissä asioissa. Hän sanoo keskustelewansa oikeista murremuodoista Nahkalan ja Kärkkäisen kanssa, ja uskoo, että muiden toimittajien tekstejä lukiessa löytyvät myös oikeat muodot.

Se, että ylipäättään osaa epäillä, että jossain ilmaisussa voi olla vaikka kolme [kirjoitus]vaihtoehtoa... En ole siihen virittäytynyt. [- -] Uskon, että pelkästään sillä, että luetaan ristiin ja kommentoidaan toisten tekstejä, niin siinä voisi jo huomata, että hetkinen, onko tämä oikea ilmaisu tähän kohtaan.

Myös hän kertoo tarkistavansa joskus murremuotoja haastateltavilta. Ensisijainen tarkistuskeino äänitallenteen jälkeen ovat myös tässä tapauksessa toimittajat.

Tämä kannattanee, sillä murre vaikuttaa olevan tärkeä osalle haastateltavista. Kärkkäinen kertoo haastatelleensa vanhaa naista, joka oli ollut pikkulottana. Nainen pyysi toimittajaa korjaamaan omaa murrettaan ilmaisusta *tuttuja näkee* paremmin kauhavalaisen suuhun sopivaksi ilmaisuksi *tuttuja näköö*. Liiallisuusiin ei silti pidä ryhtyä. Kärkkäinen sanoo, että äänteen tarkkuudella kirjoitettu murre olisi liian raskasta lukea, eikä hän käytä sanasta sanaan litteroitua tyyliä.

Ongelma murteen käyttämisessä Komiat-lehdessä saattaa Lähteen mielestä olla se, että murre ei ehkä ole kaikille paikallisille ja lehteä lukeville yhdistävä tekijä.

Kaikenikäiset eivät välttämättä koe sitä [eteläpohjanmaan] murretta omakseen. Harvoin kuulee nuoren puhuvan vahvasti murteella. Vaikea sanoa, minkälainen on tämä kasvava sukupolvi, näkykö globalisoituminen ja muu... [vaikka] englannin kieli.

Kaikkien haastateltavien mukaan murretta voisi olla lehdessä enemmänkin. Heidän mielestään esimerkki murteen lisäämisestä voisi olla esimerkiksi jokin palsta, jossa joku kirjoittaa murteella tai jossa teksti muutetaan murteelliseksi (Nahkala 2016), sananselityspalsta tai vaikkapa rakkain muresana -kisa (Kärkkäinen 2016). Lähteen mukaan kaikenlainen omaleimaisuus on paikallislehdelle hyväksi. Sen lisäämiseen murre voi olla hyvä keino.

Paikallislehti on julkaisu, jonka uutisia ei pitäisi löytää mistään muualta, se on uniikki ja ainutlaatuinen. Sitä tehdään alueelta yhdessä sen ihmisten kanssa, riippumatta mistä kanavasta puhutaan. [- -] Ehkä se [murteen käyttäminen] on sellainen mihin ei tule kiinnitettyä huomiota. Ehkä ei huomaa, että murreripauksella siitä [paikallislehdestä] voisi saada vielä paremman, vielä terävemmän, kenttään uppoavamman.

Lähde pohtii, että myös Komiat voisi ehkä joskus tehdä murteellisen erikoisjulkaisun Uutis-Jousi-lehden tapaan. Se saattaisi hänen mukaansa kiinnostaa laajemminkin.

Se julkaisu voisi liittyä vaikka johonkin tapahtumaan. Voisi hyvin miettiä, että tekisi tällaisen. Se voisi olla ihan hauska ja virkistävä. Ja tärkeä ponnistus, se säilyttäisi kieltä ja toisi sitä eläväksi ja saattaisi kiinnostaa myös levikkialueen ulkopuolella. Liiketoiminnan näkökulmasta voisi olla myös ideaa.

Verkkokirjoittamiseen murre sopii Lähteen mukaan hyvin, koska se on vapaamuotoisempaa kuin painetussa lehdessä oleva tyyli, jota hiotaan enemmän. Murteen käyttäminen näkyy niin toimittajien kuin yleisönkin kirjoittamistavoissa: kirjoittaminen on puolin ja toisin tuttavallisempaa ja ilmaisun puolesta spontaanimpaa.

Nahkala kertoo, että murre on hänen työkalunsa kirjallisen tekstin ulkopuolellakin. Se lähentää, kun taas vieraslainat etäännyttävät. Hän sanoo käyttävänsä murretta joskus jäänmurtajana, jos haastattelutilanne on jäykähkö haastateltavan jännittämisen vuoksi.

Kun menen juttukeikalle, jossa huomaan, että toimittajan tulemistä jännitetään, käytän tosi leveää murretta helpottaakseni tilannetta. Ja mielellään kumpparit jallassa. Osoitan, ettei tarvitse jännittää. [- -] Väitän, että sillä on vaikutusta.

6.3 Murteen käyttämisen muutos Komiat-lehdessä

Murteen käyttämisen määrä Komiat-lehdessä on Nahkalan ja Kärkkäisen mielestä jonkin verran vähentynyt lehden alkuajoista. Näkyvin muutos tapahtui heidän mukaansa päätoimittajan vaihtumisen jälkeen: Komiat-lehden edellinen päätoimittaja Tarja Kojola (päätoimittajana 2009–2014) käytti teksteissään enemmän murretta kuin nykyinen päätoimittaja Marianne Lähde, joka kirjoittaa pääasiassa yleiskielellä. Esimerkiksi pääkirjoituksessa *Sivistä kersas!* (Komiat 8.1.2014) Kojola käytti otsikon murteellisen lapsi-sanan lisäksi tekstissä muresanoja kuten *puolipöyrö* ja *humööri*. Toisaalta myös Lähde käyttää joskus pääkirjoituksissaan murretta, esimerkkinä Komiat-lehdessä 27.10.2016 ollut *ylähän hyppien* (otsikko *Hoivakotien bisnes kasvaa*). Vaikuttaa kuitenkin siltä, että jos Kojola käytti teksteissään murretta, hän käytti sitä enemmän kuin Lähde käyttää. Kokonaisuudessaan lehti oli kuitenkin myös vuonna 2014 melko yleiskielinen.

Kärkkäinen ja Nahkala arvioivat, että päätoimittajan murteen käyttäminen saattoi vaikuttaa hieman myös heidän murteen käyttöönään lehdessä.

Ehkä se [päätoimittajan murteen käyttö] vähän heijastui. Ehkä sitä itsekin antoi mennä, kun tiesi linjan. Se mitä olen itse murretta käyttänyt, ei ole paljoa muuttunut. (Nahkala 2016)

Ehkä se käyttäminen tarttui, ainakin minuun. Se, että käyttääkö, riippuu myös haastateltavasta. Jos on hauska lausahdus, joka korostaa asiaa, voi laittaa vaikka nostoon. (Kärkkäinen 2016)

Murteen käyttämisen muutoksesta ei voi saada kokonaisvaltaista kuvaa tässä tutkimuksessa, sillä aineistomäärä päätoimittajavaihdosta edeltävältä ajalta on melko pieni. Murteen käyttämisen vähentymisen määrä ei näy kovin selvästi tutkimusaineistossani. Saattaa myös olla, että tutkimusaineistoksi valitsemiini Komiati-lehden numeroihin vuodelta 2014 on sattunut erityisen murteellista Kojolan kirjoittamaa tekstiä. Murteen määrän muutoksen tutkimista varten minun olisi pitänyt ehkä ottaa tutkimusaineistoa myös lehden aikaisemmilta vuosilta, jolloin murteen käyttämisen muutos olisi saattanut näkyä selvästi.

6.4 Lukijoiden suhtautuminen murteeseen

Vaikka tässä opinnäytetyössä ei haastatella lukijoita, aavistuksen lukijoiden suhtautumisesta murteeseen saa toimittajilta ja myös lehden palstoilta löytyvistä murretta koskevista kirjoituksista. Toimittajia jututtaessani kävi ilmi, että lehteen ei tule lähes lainkaan palautetta murteeseen liittyen. Lähde muistelee, että vahvasti murteellisista Miinan tervyyksiä -pakinoista on tullut hyvää palautetta.

Nahkala epäilee, että vaikka lukijoita kismittäisi jokin asia lehdessä käytetyssä murteessa, he eivät ota yhteyttä toimitukseen. Esimerkkeiksi Nahkala nostaa sanan *mennään* murteelliset muodot *mennähän* ja *menhän*. Jo Kanta-Kauhavan (Kauhavan kunta ennen vuoden 2009 kuntaliitosta) kylien välillä lausumistavoissa on eroja.

Riippuu mistä päin on, jos on vaikka Pernaalta tai Huhmarkoskelta [Kauhavan kylä]... Esimerkkinä *mennähän* ja *menhän*. Joku voi ajatella, että ei tätä näin kirjoiteta. Ei siitä kuitenkaan vaivauduta soittamaan.

Komiati-lehti on saanut palautetta ainakin lehdessä esiintyvistä rakenteellisesta murteesta. Luuri-palstalle soittanut lukija (Komiati 18.3.2015) kehui lehden osastojen nimiä. Kehu tuli noin puolitoista kuukautta lehden ulkoasu-uudistuksen jälkeen, jolloin osastojen

nimet vaihdettiin murteellisiksi. Ainakin siis muutoksen jälkeen murteellisuus miellytti lehdessä.

Vaikka lehteen ei juuri tule palautetta toimittajien murteen käyttämisestä, murre herättää kuitenkin muunlaista keskustelua. Esimerkiksi 21.1.2015 ilmestyneessä Komiat-lehdessä oli otsikolla *Äitee vai äiree?* verkkogallupin tuloksista poimittuja vastauksia murterunoilijaa käsittelevän jutun yhteydessä. Murteen käsittely jatkui myös seuraavassa numerossa, kun Luuri-palstalle soittanut lukija osallistui *äiree–äitee*-keskusteluun: ”*Komiat-lehdessä on ollut keskustelua sanoista äitee ja äiree. Meillä sanottiin aikoinaan äitee. Se taipui äireen*”. (Komiat 28.1.2015.)

Vilkasta keskustelua herätti jääkiekkjoukkue Hela-Kiekon edustusjoukkuetta koskevan jutun otsikko ”*Ei oteta lusupöksyjä*” (Komiat 23.04.2014). Lukija soitti seuraavan viikon lehden Luuri-palstalle ja kertoi, että ”*Se pitää olla plusuhousu, ei lusupöksyt*” (Komiat 30.04.2014). Keskustelu jatkui kiivaana seuraavassa Komiat-lehdessä 7.5.2014, jolloin Luuri-palstalle mielipiteensä *lusupöksyistä* ilmoitti peräti kaksi lukijaa ([otsikot:] *Kyllä se on lusu ja Pultut lusaaten* [tarkoittaa lahkeet roikkuen, kirj. huom.]). Keskustelu lusuttavista pöksyistä tyrehtyi numeroon 20/2014, jossa oli vielä yksi mielipide Alahärmän kaupunginosasta (*”Meillä plusajaa”*) (Komiat 14.5.2014).

Keskustelua lukijoiden keskuudessa ovat aiheuttaneet myös muut kielelliset asiat ja sanojen oikeinkirjoitus (Kärkkäinen 2016). Kieli siis kiinnostaa.

7 RAKKAUTTA JA RAJOJA – JOHTOPÄÄTÖKSET

Komiat-lehdessä murteen käyttäminen on toimittajien oman harkintakyvyn varassa; mitään yhteisesti sovittua linjaa asiasta ei ole. Lehdessä esiintyy yleisesti melko vähän murretta. Sitä on juttujen lisäksi kuitenkin lehden rakenteellisissa osioissa, kuten osastojen ja palstojen nimissä. Jo tämä kielii murteen, paikallistamisen tärkeydestä lehdelle. Suurin osa murteesta on juttujen sitaateissa haastateltujen henkilöiden sanomina, otsikoissa ja pakinoissa. Joskus murretta esiintyy myös epäsuorassa kerronnassa. Suosittu murrenana myös muuten yleiskielisessä tekstissä oli *kökkä* (talkoot).

Murteella on lehdessä väliä. Haastateltujen Komiat-lehden toimittajien mukaan murre on hyvä asia, kun se esiintyy sopivissa paikoissa ja juttutyypeissä. Se herättää keskustelua toimituksessa, sillä ilmaisujen oikeinkirjoituksesta keskustellaan toimituksen kesken, jos joku ei ole varma, miten jokin murteellinen sana kirjoitetaan. Toisaalta lehden kesätoimittajana tekemiini havaintoihin perustuen kaikenlainen kielenhuolto ja kielestä keskusteleminen ovat hyvin yleisiä Komiat-lehden toimituksessa. Tämä onkin odotettavaa, sillä kaikki ammattitoimittajat ovat, tai ainakin heidän pitäisi olla, kielenkäytön ammattilaisia. Täten myös kielestä tulisi pitää huolta.

Haastatellut toimittajat mielsivät murteen esimerkiksi huomiota herättäväksi, havainnollistavaksi, paikallislehtimäisyyttä luovaksi ja myös huumoria tuovaksi tehokeinoksi, joka myös paikallistaa. Se saattaa ehkä myös sitouttaa lukijoita ja tuoda heitä lähemmäksi lehteä.

Toimittajat kokivat murteen joissain tapauksissa myös ärsyttävänä, huomion vievänä tai koomisena väärässä yhteydessä käytettäessä. Murteen käyttämisen esteenä Komiat-lehdessä koetaan esimerkiksi osaamattomuus ja pelko murteen liikakäytöstä. Sen käyttämistavasta ja varsinkin osaamisesta tulee olla siis varma. Murteen käytöllä tulee olla tekstissä myös jokin tarkoitus.

Sosiaalisessa mediassa kirjoitustyyli on vapaampaa kuin painetussa lehdessä ja lehden verkkosivuilla. Missään kanavassa ei kuitenkaan käytetä murretta paljolti, ei edes Komiat-lehden sosiaalisen median kanavista aktiivisimmassa, Facebookissa.

Murteen käytön linjaukset eivät kuitenkaan olleet kenenkään kohdalla ehdottomia. Joskus murrenana käytetään myös sellaisessa tekstityypeissä, joissa sitä ei paljon tai tavallisesti käytetä. Tällaisia ovat esimerkiksi poliisiuutiset.

Toimittajien henkilökohtaiseen tapaan käyttää murretta Komiat-lehdessä vaikuttaa myös toisten toimittajien murteen käyttäminen. Päätoimittajan vaihtumisen yhteydessä ja hänen tuodessaan oman, yleiskielisemmän kirjoitustyylinsä toimitukseen vaikutti se hiukan myös muiden toimittajien murteen käyttämiseen. Vaikka vaikutus oli vähäinen, haastattelujen mukaan se oli silti huomattavissa. Murteen käyttämiseen vaikuttaa siis myös toimittajan oman murteen käyttämisen tapojen lisäksi toimituksen yleinen ”murreilma-
piiri”.

Vaikka tässä opinnäytetyössä syvennyn vain Komiat-lehteen ja sen toimittajien murteen käyttöön lehdessä, on myös mielenkiintoista peilata haastattelututkimuksen tuloksia Riekkisen lähes 25 vuotta sitten tekemään kyselyyn. Riekkisen tutkimuksessa perehdyttiin kolmeen paikallislehteen, joissa murteen käyttämisen määrät erosivat toisistaan. Toimittajien suhtautuminen murteen käyttöön oli kaksijakoista: jotkut toimittajat pitivät puhekielisyyttä hyvänä asiana lehdessä, toiset taas eivät: savolaisuutta jopa vihattiin (Riekkinen 2000, 84–86). Komiat-lehdessä murteen käyttämiseen suhtauduttiin positiivisesti oikein käytettynä.

Opinnäytetyöni haastatteluissa nousi esille samoja asioita kuin Riekkisen (1995, 86, 94) tutkimuksessa: puhekielisyyys (ja tässä tutkimuksessa murre) nähtiin esimerkiksi huomiota herättäväksi, elävöittäväksi ja myös huumoria tuovaksi asiaksi, joka saa haastateltavan äänen kuuluville. Nykypäivän ja 1990-luvun tutkimuksessa on siis havaittavissa edelleen samoja huomioita murteen käytöstä. Toisaalta murteeseen suhtautumisen erot vaihtelevat luultavasti nykyäänkin lehdittäin, eikä siihen voida tässä opinnäytetyössä tarkemmin perehtyä. Tämä voisi olla mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe.

Omat mietteeni murteen käyttämisestä paikallislehdessä ovat hyvin lähellä Komiat-lehden toimittajien mielipiteitä: murre on omiaan tietyissä juttutyypeissä, kuten pakinassa, jos sen käyttö on hyvin perusteltua. Virallisempiin juttuihin, kuten vaikkapa poliisiuutisiin, murre ei mielestäni sovi hyvin.

Kun olin kesätoimittajana ja myös aiemmin sijaisena Komiat-lehdessä, käytin teksteissäni murreilmaisuuksia lähinnä yksittäisiä sanoja, kuten tässäkin opinnäytetyössä jo useaan kertaan mainittua *kökkää*. Myös siis omassa murteen käyttämisessäni näkyy joidenkin murre sanojen käytön luonnollisuus: vaikka ne ovat murteellisia sanoja, niitä käyttää lähes huomaamatta yleiskielisten vastineiden asemesta. Murteen käyttämiseni oli lehti-
jutuissa myös hyvin tilannesidonnaista. Kevyempiin juttuihin, kuten kutomisesta kerto-

vaan toimittaja testaa -juttuun, oli mielestäni sopivaa laittaa murteellinen ilmaisu *nuav-vaan* [noin vain]. Yleensä pyrin säilyttämään jutuissani joitakin murteellisia ilmaisuja, mutta muutin kirjoittamani tekstin mieluusti yleiskielelle, jos murteella kirjoittaminen ei tuntunut juttuihin sopivalta tai en mielestäni osannut sitä tarpeeksi hyvin.

Toimittajien haastatteluissa nousi esille kysymys siitä, kuuluuko eteläpohjalainen murre enää nuorten paikallisidentiteettiin, sillä yhä useampi kauhavalaisnuori käyttää jotakin muuta kieltä kuin paikallista murretta. Tämä on oleellinen huomio, kun pohditaan, miten lehteä saataisiin myyvämmäksi ja miten saataisiin houkuteltua nuoria sen pariin. Saattaa olla, että perinteiset alueelliset murteet toimivat vielä jonkin aikaa lukijoita ja lehteä lähentävänä tekijänä, kunnes murteen käyttäminen vähenee tarpeeksi. Toisaalta murretta on aina olemassa; kaikkea yleiskieleksi luettavasta kielestä poikkeava kieli on murretta. Jos nuoret lakkaavat täysin käyttämästä perinteisiin eteläpohjalaismurteisiin kuuluvia sanoja ja ilmauksia, lehdessä käytettävä eteläpohjalaismurre voi sellaisenaan ehkä vie-raannuttaa. Ehkä lehden on myös tulevaisuudessa hyvä olla entistä avoimempi sellaiselle kielelle, jota nuoret ja muut lukijat puhuvat.

Toisaalta eteläpohjalaismurteen piirteiden käyttöä lehtiteksteissä puoltaa kulttuurin yllä-pitäminen. On hyvä näyttää, minkälaista kieltä paikallisesti puhutaan ja/tai on joskus pu-huttu.

Todennäköisesti lehdessä käytetään tulevaisuudessakin murretta, se on vain erilaista kuin nykyään; kieli muuttuu jatkuvasti – myös yleiskieli. Murteen käyttämisen ja identi-teetin suhde ei ole silti yksikertainen. En itse puhu lähes lainkaan Etelä-Pohjanmaan murretta, mutta murre kuuluu kuitenkin vahvasti identiteettiini.

Mietinnän arvoinen seikka on myös se, mikä tulevaisuudessa lasketaan eteläpohjalais-murteeksi, sillä kieli ja murteet muuttuvat jatkuvasti. Yhtenäistyvätkö suomen kielen alu-eelliset erot niin paljon, että käytössämme on vuosien kuluttua enää yksi, joka puolella samanlainen murre tai yleiskieli? Tuskin, mutta muutosta alueellisissa murteissa on kui-tenkin tapahtumassa.

LÄHTEET

Aineisto

Komiat-lehden vuosikerrat 2014–2016.

Kärkkäinen, Mia 2016, toimittaja. Puhelinhaastattelu. 19.10.2016.

Lähde, Marianne 2016, päätoimittaja. Puhelinhaastattelu. 26.10.2016.

Nahkala, Anu 2016, toimittaja. Henkilöhaastattelu. 13.10.2016.

Timonen, Seppo 2016, päätoimittaja, Uutis-Jousi. Sähköpostihaastattelu 18.11.2016.

Kirjallisuus

Aamulehti/Moro. Viitattu 29.10.2016. <http://moro.aamulehti.fi>

Härmänmaalle Komiat-lehti. Ilkka 8.10.2008. Viitattu 10.10.2016. <http://www.ilkka.fi/uutiset/maakunta/harmänmaalle-komiat-lehti-1.785909>

I-Mediat Oy. Ilkka-Yhtymä. Viitattu 15.12.2016. <http://www.ilkka-yhtyma.fi/Web/Yhtyma/corporate.nsf/pages/E6FD0E67EE50673BC22576870038450C?opendocument>

Ilkka-Yhtymä. Ilkka. Viitattu 30.10.2016. <http://www.ilkka-yhtyma.fi/Web/Yhtyma/corporate.nsf/pages/82D0434A180B7335C2257582004FC496?opendocument>

Karhu, K. 2003. Ei lisä pahoota: Etelä-Pohjanmaan murteen sanakirja. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Ketolainen, R. 2000. Paikallislehtien puhekielisyydet. Pro gradu -tutkielma. Suomen kieli. Oulu: Oulun yliopisto.

Kauhava. Kauhava lukuina. Viitattu 23.10.2016. http://www.kauhava.fi/kauhava-info/kauhava_lukuina

Komiat-lehden Facebook-tili, 2016. Viitattu 28.11.2016. <https://www.facebook.com/Komiat>

Komiat-lehden Instagram-tili. Viitattu 31.10.2016. <https://www.instagram.com/komiatlehti/>

Komiat-lehden Twitter-tili. Viitattu 31.10.2016. <https://twitter.com/komiatlehti>

Komiat-lehden Youtube-tili, 2016. Viitattu 24.10.2016. <https://www.youtube.com/user/Komiatlehti>

Komiat-lehti listasi kaikkien aikojen katsotuimmat videonsa. Komiat. Viitattu 21.10.2016. <http://www.komiatlehti.fi/uutiset/online-uutiset/komiat-lehti-listasi-kaikkien-aikojen-katsotuimmat-videonsa-1.2119911>

Kujala, L. 2008. Regionalistinen kieli Keskipohjanmaa-lehdessä. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Kielten laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 4.11.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/24444/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201006172091.pdf?sequence=1>

Lahtinen, S. & Tuomikoski, S. 2004. Paikallisuus paikallislehdissä. Teoksessa Varis, M. (toim.) 2004. Lehtikieli tutkimuskohteena. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja. Oulu: Oulun yliopistopaino. Viitattu 4.11.2016. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514278569.pdf>

Marttinen, E. 2010. ”Komeitahan me ollahan, luonteeltamma”. Lukijoiden paikallisidentiteetti ja suhde paikallislehteen kuntaliitoksen jälkeen. Viitattu 8.9.2016. Pro gradu -tutkielma. Tiedotusoppi. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81625/gradu04333.pdf?sequence=1>

Mediatiedot. Komiat-lehti. Viitattu 18.10.2016. <http://www.komiatlehti.fi/mediatiedot>

Mielikäinen, A. 2001. Kirjoitettua murretta. Kielikello 4/2001. Viitattu 8.9.2016. <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1293>

Mitä yleiskieli on? Kotus. Viitattu 21.10.2016. http://www.kotus.fi/kielitieto/kielenhuolto_kielitoimistossa/yleiskieli/mita_yleiskieli_on

Mustanoja, L. Mitä murre kertoo puhujastaan? Suomen kulttuurirahasto. Viitattu 22.10.2016. <https://skr.fi/fi/mita-murre-kertoo-puhujastaan>

Mäkinen, K. 1992. Muuttuuko lehtikieli? Muuttaako lehtikieli? Teoksessa Yli-Vakkuri V. & Länsimäki M. & Nyman, A. (toim.) Yhteiskunta muuttuu – kieli muuttuu. Nykysuomen Seuran 10-vuotisjuhlakirja. Helsinki: WSOY, 211–234.

Pietilä, J. 1995. Jokainen ihminen on jutun arvoinen. Millaista on hyvä paikallisjournalismi? Teoksessa Kangaspunta, S. (toim.) Lähemmäs vielä. Paikallisjournalismin täyspakkaus. Tampere: Moniviestintä Oy, 28–35

Riekkinen, V. 1996. Äänteelliset puhekielen piirteet ja niiden käyttö kolmessa savolaisessa paikallislehdessä: Tutkimus Juvan Lehestä, Soisalon Seudusta sekä Ylä-Kainuusta vuodelta 1992. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Saarin, J. 2013. Puhekieli sanomalehtitekstissä – kahden ikäryhmän käsityksiä. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 22.10.2016. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84790/gradu06884.pdf?sequence=1>

Suomen murteiden sanakirja. 2012. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 30. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Jatkuvasti päivitettävä julkaisu. Päivitetty 15.12.2016. <http://kaino.kotus.fi/sms/>

Viddler. Viitattu 15.12.2016. <http://www.viddler.com/channel/imatedlati?page=5>

Videot. Komiat-lehti. Viitattu 1.11.2016. <http://www.komiatlehti.fi/kuvat-ja-videot/videot>

Vesala, J. & Väkevä, K. (toim.) 2010. Lakeuden murren sanakirja. Vantaa: 4 Print Oy.

Varis, M. (toim.) 2004. Lehtikieli tutkimuskohteena. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja. Oulu: Oulun yliopistopaino, 63–77. Viitattu 22.10.2016. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514278569.pdf>

Wiik, Kalevi. 2004. Suomen murteet: Kvantitatiivinen tutkimus. Helsinki: Hakapaino Oy.

Liite 1. Haastattelukysymykset.

Miten murre näkyy lehdessänne?

Miksi käytätte murretta lehdessä? Miksi juuri näissä osioissa/teksteissä käytetään murretta?

Millaisissa tilanteissa murretta voi käyttää lehdessä? Entä millaisissa tilanteissa murretta ei ole sopivaa/ei kannata käyttää?

Mitä lisäarvoa murteen käyttäminen tuo lehdelle?

Miten suuri merkitys murteen käyttämisellä on Komiati-lehdelle? Entä miten suuri merkitys murteilla on paikallislehdille yleisesti?

Minkälaista palautetta olette saaneet lukijoilta murteen käyttämisestä? Onko murteella väliä?

Mitä ongelmia murteen käyttämiseen liittyy?

Koko Kauhavan aluekohtaiset erot murteessa – miten onnistutte löytämään ns. ”oikean murteen”, jota käyttää? Vai onko tässä ongelmia?